

Georg Kühlewind Alapítvány

Huszonkettedik hírlevél

Kedves Olvasó!

Alapítványunk 22. hírlevelének első részében Zsellér Gyula emlékezik Székely Györgyre. Ezt követően megkezdjük annak az irodalmi összeállításnak a közlését, mely 1988-ban, az úgynevezett magyar *Idriart* fesztiválon hangzott el először, majd 1989. május 12-én még egyszer és utoljára a budapesti Fészek Művészkлубban. Az összekötő szövegeket Székely György írta, és Böszörményi László mondta el. Az est közreműködői Gyabronka József és Fenyő Ervin voltak. Valamennyi összekötő szöveg nincs meg. De megvan a teljes műsor. Így azok is követni tudják az összeállítás gondolatmenetét, akik annak idején nem lehettek jelen.

Fenyő Ervin

I.

Személyes megemlékezés Georg Kühlewindről, aki számomra mindhalálig Székely Gyuri marad

1968-ban ismerkedtem meg vele és családjával. Közös ismerősünk mutatott be nekik. Az egyik szokásos csütörtök esti előadásra érkeztem. Nem tudtam, hogy mire számítsak, előzőleg már jártam rendszeres, hasonló rendeltetésű összejövetelekre, és ennek alapján nem tételeztem fel túl sok jót arról sem, ami rám várhatott. Hogy ez a találkozás összehasonlíthatatlanul mennyire másként alakult, azt az is tanúsíthatja, hogy megjegyeztem, az előszoba felőli bejárattal szemben ültem, akkor egyetlen egyszer. Attól kezdve soha többé nem az volt a helyem. Mert attól kezdve több mint húsz éven keresztül, szinte kihagyás nélkül, minden csütörtök este ott talált. Ott ülve figyeltem a tölem balra, az íróasztala előtt, annak háttal ülő Gyurit, aki egy rövid szemlélődés után, anélkül, hogy megfordult volna, a háta mögé nyúlva elővett egy spirálfüzetet, amelyben aznap előadásának a gondolatmenetét jegyezte le, és beszélni kezdett.

Hogy a számomra első alkalommal részleteiben miről beszélt, azt már, mint a sok száz többit sem, nem tudom reprodukálni. A Lényegről beszélt! Egyetlen elemét viszont meg tudtam jegyezni: a *szentségről* szólt, arról, hogy mit neveztek minden időben szentségnek. Már nem tudnám elismételni, de annyi bizonyos, hogy akkor megértettem! És nemcsak megértettem, táplálék volt számomra. Egyetlen embert ismertem csak addig, aki a gondolkodásomat, nemcsak a tartalmát, hanem a technikáját is fejlesztő módon befolyásolni tudta, és ezt meg is tette. Gyuri volt időben a második. Több azután már nem akadt. Neki is köszönhetem, hogy életemnek az a húsz éve megélni érdemessé lett, és amikor már saját lábamra kellett állnom, volt saját lábam, amire állhattam.

Voltak magammal hozott sejtéscsíráim, de Székely Gyuri volt az, aki ezeket megerősítette, szilárd alapokra helyezte, és összefüggéseket támasztott közöttük. Úgy

távozhattam emelt fővel, minden előadás végeztével, hogy mégis csak vagyok valaki, aki érdemesnek találtatott az elhangzottak meghallgatására.

Bevallom, és ezt az akkor jelenlévők is tanúsíthatják, nem mindig értettem vele egyet. Sokat vitáztunk a gyülekezetben¹ is, levélváltásban is, és volt, van, amiben nem tudott meggyőzni. Ilyen téma volt például a „jó” és a „*nekem jó*” különbségének illetőleg azonosságának kérdése. Nem tudtunk egyetérteni, mert tanítása, annak módja, nem fosztott meg az önálló gondolkodás lehetőségétől. Hiszen nem a tévedhetetlen tudásról, hanem a nem lankadó keresésről és az ezek kapcsán tett felfedezésekről szolt az időnként változó összetételű társaság ismétlődő együttléte.

Amikor ezekből a rendszeres találkozásokból kiváltam, mert minden iskola véget kell, hogy érjen egyszer, egy darabig ijesztően légüres térben éreztem magam. Hogyan fogok én tovább létezni a rendszeres szellemi töltekezés támasza nélkül? De hát az eltelt több mint húsz év az önállóságomnak is megvetette az alapját. Egyedül próbálkoztam tovább, tudva-érezve, hogy Gyuri, ha kell, megvan, elérhető. Csak, most lesz éppen tíz éve, amikor testében elhagyott bennünket, döböntem rá, hogy egy világekorszak, egy életem belüli világekorszak, ha lehet egyáltalán ilyenről beszélni, zárult le véglegesen.

2016. január 13.

Zsellér Gyula

II.

Utak és kapuk

Irodalmi összeállítás két részben

Az összekötő szöveget írta: Székely György

Elmondta: Böszörményi László

Az irodalmi műveket előadták: Gyabronka József és Fenyő Ervin

*

Bevezető szöveg

A téma a világunk: kietlen világ, kietlen emberek – ragyogó világ, csodálatos emberek – veszélyek, szakadékok, utak és kapuk.

Estünk első fele: kietlenség, útkeresés, elindulás és kudarc. A második rész az ember képességéről, a világ szépségéről, az „itt és most tenni”-lehetőségéről, az emberkép ránk bízott fényességéről szol. Ahonnan és amerre elindulhatunk.

Mégis, elsőként, a kopárság, a reménytelenség, az idevetettség képei előtt – vajon ezek ábrázolása nem hallatlan bizalomról vall-e, hiszen az „igazi” kétségbeesés ugyan miért beszélne? –, legelsőként hallgassanak meg egy elbeszélést arról, hogy milyen mélyen kell odafigyelni. Hiszen nem csak a természet szeret rejtekezni, ahogyan Herakleitosz tanítja, hanem az igazság is. Meg a tanítás is.

¹A "gyülekezet" szót használatát az indokolja, hogy Gyuri többször is említette, hogy a "Gyülekezet Angyala" minden jól működő, igazi szellemi közösségben jelen kell, hogy legyen! Zs. Gy.

Jorge Luis Borges

PARACELSUS RÓZSÁJA

De Quincey: WRITINGS, XIII, 345.

Kétszobányi pinceműhelyében fohással fordult egyszer Paracelsus Istenhez – az ő megfoghatatlan istenéhez, bármelyik istenhez –, hogy küldjön néki egy tanítványt. Alkonyodott. A kandallóban pislákoló tűz kósza árnyakat vetett. Paracelsusnak nehezére esett volna felállni és meggyújtani a vaslámpát. Olyannyira erőt vett rajta a kimerültség, hogy meg is feledkezett az iménti kéréséről. Már eltűnt az éjszaka homályában az olvasztókemence, a sok porlepte lombik, amikor egyszerre csak kopogás hallatszott. Paracelsus félálomban feltápáskodott, felment az apró csigalépcsőn, és kinyitotta az ajtó egyik szárnyát. Ismeretlen férfi lépett be. Ugyancsak elcsigázott volt. Paracelsus hellyel kínálta; az idegen leült egy padra, és várt. Egy ideig egyetlen szót sem váltottak.

A mester törte meg a csendet.

– Emlékszem nyugati arcokra, emlékszem keleti arcokra – mondta némi ünnepélyességgel. – De a tied más. Ki vagy hát, s mit akarsz tőlem?

– Nem fontos a nevem – válaszolta a másik. – Három nap és három éjjel gyalogoltam, hogy a házádba léphessek. Tanítványod szeretnék lenni. Íme, elhoztam minden vagyonomat.

Elővett egy pénzes zacskót, s kifordította az asztal fölött. Temérdek arany hullott ki belőle. Mindezt a jobbával végezte el. Paracelsus eközben háttal állt neki, mert épp lámpát gyújtott. Mikor aztán visszafordult, egy rózsát pillantott meg a férfi bal kezében. Nyugtalanúságot keltett benne az a rózsza.

Leheveredett, összezárta az ujjait, s megszólalt:

– Te most azt hiszed, hogy én tudom annak a kőnek a titkát, amely minden elemet arannyá alakít, ezért hoztad el az aranyaidat. Csakhogy én nem aranyat keresek; sosem lehetsz a tanítványom, ha téged az arany érdekel.

– Nem érdekel az arany – válaszolta a másik. – Ez a pénz csupán azt jelzi, hogy elszántam magam a munkára. Azt akarom, hogy taníts meg a Tudományra. Melletted akarok végigmenni a Kőhöz vezető úton.

Paracelsus megrágott minden szót:

– Az út maga a Kő. A kiindulópont is a Kő. Ha ezt nem érted, még el sem indultál a megértés útján. Minden lépésed maga a cél.

A férfi gyanakodva tekintett rá. Megváltozott a hangja, amikor megszólalt:

– Hát mégis van cél? Paracelsus felnevetett.

– Rágalmazóim szerint, kiknek számánál csak az ostobaságuk nagyobb, nincsen cél, ezért csalónak neveznek. Nincs igazuk, ám nem lehetetlen, hogy álmodozó vagyok. Tudom, hogy „van” Út.

Csend lett, aztán megszólalt a férfi.

– Kész vagyok végigmenni veled azon az úton, még ha hosszú évekig kell is gyalogolnunk. Hadd keljek át a sivatagon. Hadd lássam meg legalább távolról az ígért földjét, ha már a csillagok nem engedik meg, hogy rálépjek. Ám mielőtt útnak indulnánk, bizonyítékot kérek.

– Mikor óhajtod? – kérdezte izgatottan Paracelsus.

– Máris – vágta rá hirtelen elhatározással a tanítvány. Mindeddig latinul beszéltek; ekkor németre váltottak.

– Az a hír járja rólad – mondotta –, hogy ha elégetsz egy rózsát, a tudományoddal életre tudod kelteni a hamuból a virágot. Hadd legyen tanúja e csodának. Ha teljesíted kérésemet, egész életemet neked szánom.

– Nagyon hiszékeny vagy – mondta a mester. – Nekem nem hiszékenység kell; én hitet akarok.

Hajthatatlan volt a másik.

– Épp azért akarok szemtanúja lenni a rózsza megsemmisülésének és feltámadásának, mert nem vagyok hiszékeny.

Paracelsus kivette a kezéből a virágot, s beszéd közben játszadozott vele.

– Hiszékeny vagy – mondta. – Gondolod, hogy el tudom pusztítani ezt a virágot?

– Bárki elpusztíthatja – válaszolta a tanítvány.

– Tévedsz. Csak nem hiszed, hogy bármit is visszaküldhetünk a semmi birodalmába? Csak nem hiszed, hogy Ádám, az első ember akár egy virágot vagy fűszálat is elpusztíthatott volna a Paradicsomban?

– Most nem a Paradicsomban vagyunk – válaszolt makacsul a fiú –; itt, a hold alatt, minden halandó.

Paracelsus talpra állt.

– Hát akkor hol vagyunk? Talán azt hiszed, hogy az istenség tud egyáltalán olyan helyet teremteni, amelyik nem a Paradicsom volna? Mi más a bűnbeesés, ha nem annak a tagadása, hogy a Paradicsomban vagyunk?

– Akkor is el lehet égetni a rózsát! – mondta kihívóan a tanítvány.

– Éppenséggel van még parázs a kandallóban – mondta Paracelsus. – Ha most tűzre vetjük ezt a rózsát, még azt hiszed, hogy vége a virágnak, s valóságos hamu lett belőle. Holott én azt állítom, hogy a rózsza örökkévaló, csupán a megjelenési formája változik. Egyetlen szóval a szemed elé varázsolhatnám.

– Egyetlen szóval? – furcsállotta a tanítvány. – Hiszen kialudt már a tűz az olvasztókemencédben, s belepte a por a lombikjaidat. Ugyan mivel keltenéd életre a rózsát?

Paracelsus bánatosan nézett tanítványára.

– Kialudt már a tűz az olvasztókemencémben – ismételte –, s belepte a por a lombikjaimat. Csakhogy hosszú utamnak ezen a szakaszán más eszközöket használok.

– Meg sem merem kérdezni, melyek azok – mondta a másik álnokul, avagy alázattal.

– Arról az eszközről beszélek, amellyel Isten megteremtette az eget és a földet, és azt a láthatatlan Paradicsomot, amelyben élünk, s amelyet az eredendő bűn eltakar a szemünk elől. Arról a Szóról beszélek, amelyre a Kabala tudománya tanít bennünket.

A tanítvány ridegen válaszolt:

– Mutasd meg, kérlek, hogy tűnik el s hogyan kel életre a rózsza. Nem érdekel, hogy a lombikjaidat használod-e hozzá vagy az Igét.

Eltűnődött Paracelsus. Majd így szólt:

– Ha most teljesíteném a kérésedet, azt mondanád, hogy szemfényvesztő káprázatról van szó. E csoda láttán még nem nyernéd el az áhított hitet. Hagyd hát a rózsát.

Az ifjú még mindig bizalmatlanul nézett rá. A mester ekkor emelt hangon szólt hozzá:

– Egyébként is, ki vagy te, hogy csak így betolakszol egy mester házába, s csodát követelsz tőle? Vajon mivel érdemeltél ki ekkora kegyet?

Remegve felelt a másik férfi:

– Jól tudom, hogy nincs semmiféle érdemem. Így hát azokra a hosszú esztendőkre kérlek, amelyeket melletted fogok tanulással eltölteni, hogy mutasd meg nekem a hamut s aztán a rózsát. Többé semmit sem kérek. Hinni fogok a szememnek.

Az ifjú hirtelen felkapta a vérvörös rózsát, amelyet Paracelsus a padon felejtett, s a lángok közé vetette. Eltűnt a színe, s csak egy kis hamu maradt a virágból. Örökkévalóságnak tűnt a pillanat, míg várta a mester szavát s a csodát.

Paracelsus nem jött zavarba. Titokzatos egyszerűséggel csak ennyit mondott:

– Baselban minden doktor, minden patikus csalónak tart. Talán igazuk is van. Íme, a hamuvá lett rózsa, mely sosem kel többé életre.

Elszégyellte magát az ifjú. Sarlatán vagy csupán látnok ez a Paracelsus, ő meg csak úgy betolakodott a házába, s most még azt is beismertette vele, hogy üres beszéd ama híres, bűvös tudománya.

Letérdelt a mester elé, és így szólt:

– Megbocsáthatatlan, amit tettem. Épp az a hit hiányzott belőlem, amit az Úr is megkövetelt a hívőktől. Hadd lássam csak a hamut! Majd ha megerősödött a hitem, visszatérek, tanítványod leszek, s az Út végére érven meglátom a rózsat.

Őszinte szenvedéllyel beszélt, csakhogy szenvedélyessége mögött az idős mester iránti irgalom húzódott meg, a köztiszteletnek örvendő, sokat támadott, felettébb jeles, következképpen felettébb üres mester iránti könyörület. Hisz ki ő, Johannes Grisebach, hogy szentségtörő kézzel csak úgy felfedi, hogy senki sincs amaz álarc mögött?

Az aranyaiból csak alamizsnára futotta volna. Inkább magával vitte őket. Paracelsus kikísérte a lépcső aljáig, s azzal búcsúzott, hogy mindig szívesen látja a házában. Mindketten tudták, hogy soha többé nem találkoznak.

Paracelsus egyedül maradt. Mielőtt eloltotta a lámpát, s leült a kopott karosszékbe, begörbített tenyerébe öntötte az alig maroknyi hamut, s elsuttogott egy szót. A rózsa szárba szökkent.

Scholz László fordítása